

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมของประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ความเจริญของเทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สังคมชนบทจะปรับตัวเป็นสังคมกึ่งชนบท เทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว สังคมเมืองจะกลายเป็นสังคมที่มีความสับสนวุ่นวายในการดำรงชีวิต¹ ทำให้ความเจริญทางด้านจิตใจขาดการพัฒนาและไม่มีคุณสมบัติกับความเจริญทางด้านวัตถุ จนก่อให้เกิดปัญหาทางด้านศีลธรรมมากขึ้น² ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีปรากฏตามสื่อมวลชนเป็นประจำ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาภายหลังจากการที่คนไทยได้รับเอาความเจริญทางวัตถุ และเทคโนโลยีของตะวันตกเข้ามาใช้อย่างแพร่หลาย³

ในปัจจุบันภายหลังจากที่มีรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พุทธศักราช 2540 ประกาศใช้ ได้มีการพัฒนาในเรื่องของการจัดการศึกษาทางพระพุทธศาสนาในโรงเรียนให้มากขึ้น โดยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้มีการศึกษาในด้านสังคมศาสนาและวัฒนธรรมทำให้มีการปรับปรุงหลักสูตรต่าง ๆ ขึ้น ทั้งนี้ ก็เพื่อที่จะมีการพัฒนาระบบการศึกษาให้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ดังกล่าวมา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีความเป็นไทย มีศักยภาพในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้แบบข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและกำหนดสาระการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้ครอบคลุม

¹กรมวิชาการ,คู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533), (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา,2535),หน้า 1-2

²ขอนแก่น,มหาวิทยาลัย,การประชุมสัมมนาเรื่องการสอนจริยศึกษาในโรงเรียน 12 – 14 กุมภาพันธ์ 2524,(ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2524),หน้า 2.

³นัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ และคนอื่น ๆ ,ความรู้พื้นฐานทางศาสนา,(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2536),หน้า 122.

การศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 12 ปี และการพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น มาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ไว้ทุกมาตรฐาน ซึ่งจะต้องบูรณาการไว้ในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้นำ ศีลธรรม จริยธรรมในศาสนา มาเป็นสาระการเรียนรู้ที่ 1 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

พระพุทธศาสนามีความสำคัญในฐานะที่เป็นวิถีและเป็นรากฐานวัฒนธรรมที่หล่อหลอมลักษณะอันดีงามของคนไทยให้เป็นคนมีน้ำใจอ่อนโยนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เสียสละและเมตตาสามัคคี ฯลฯ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายมุ่งเน้นการนำเอาพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการศึกษา ในส่วนที่เป็นระบบการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์¹

อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เท่าที่ผ่านมามีปัญหา คือ การสอนวิชาพระพุทธศาสนา ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควรเพราะครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดผลประเมินผล และขาดเทคนิคการสอนใหม่ๆ และเน้นเนื้อหามากกว่าการปฏิบัติ นักเรียนจึงไม่ซาบซึ้งในหลักธรรมและคุณภาพทางจิต จึงมักจะส่งผลออกมาว่าเขาวุ่น คนไทยขาดระเบียบวินัย ดิฉันเสียดใจ ก่อนการทะเลาะวิวาท ก่อนคดีทางเพศ เป็นต้น² ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเลิศ บັນสันเทียะ³ พบว่า ครูหมวดสังคมศึกษาใช้กระบวนการปฏิบัติ น้อยมากกว่าหมวดวิชาอื่นๆ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ต่อการเรียนในวิชาพระพุทธศาสนาทั้งๆ ที่เป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพจิต นักเรียน ขาดทักษะในด้านหาความรู้ด้วยตนเอง ขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม

คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจต้องการศึกษาประสิทธิภาพการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

¹ กรมวิชาการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร 2544), หน้า 2.

² กรมวิชาการ, การสำรวจความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแนวการสอนของกรมวิชาการ, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534), บทนำ.

³ บุญเลิศ บันสันเทียะ, สภาพการจัดการเรียนการสอนที่กระบวนการของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา, ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม), 2537. บทคัดย่อ

จังหวัดแพร่ ใน 5 ด้าน ด้านเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาที่ใช้สอน,ด้านกิจกรรมการเรียนสอน,ด้านวิธีการสอน,ด้านสื่อการสอน,ด้านประเมินประสิทธิภาพการสอน เพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริง และเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่ โดยนักเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบตัวแปรและประสิทธิภาพการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่ โดยนักเรียนระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระต่อไปนี้

- 3.1 เพศ
- 3.2 อายุ
- 3.3 เขตพื้นที่การศึกษา
- 3.4 ประสบการณ์
- 3.5 วุฒิการศึกษา
- 3.6 คณะที่จบการศึกษา
- 3.7 ผ่านการอบรม
- 3.8 ลักษณะโรงเรียน

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยมุ่งศึกษา ประสิทธิภาพการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่

ใน 5 ด้าน ด้านเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาที่ใช้สอน,ด้านกิจกรรมการเรียนสอน,ด้านวิธีการสอน,ด้านสื่อการสอนและด้านประเมินประสิทธิภาพการสอน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

กลุ่มประชากร สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่ ในปีการศึกษา 2550 ดังนี้

จำนวนครู	674	คน
จำนวนนักเรียน	3,524	คน
จำนวนโรงเรียน	79	โรง

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่ ในปีการศึกษา 2550 ดังนี้

จำนวนครู	65	คน
จำนวนนักเรียน	975	คน
จำนวนโรงเรียน	65	โรง

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา และนักเรียนที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

3.1.1 ครู

- 3.1.1.1 เพศ
- 3.1.1.2 อายุ
- 3.1.1.3 เขตพื้นที่การศึกษา
- 3.1.1.4 ประสบการณ์
- 3.1.1.5 วุฒิการศึกษา
- 3.1.1.6 คณะที่จบการศึกษา
- 3.1.1.7 ผ่านการอบรม
- 3.1.1.8 ลักษณะโรงเรียน

3.1.2 นักเรียน

- 3.1.2.1 เพศ
- 3.1.2.2 เขตพื้นที่การศึกษาแพร่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่ ตามกรอบแนวความคิด 5 ด้าน คือ

1. ด้านเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาที่ใช้สอน
2. ด้านกิจกรรมการเรียนสอน
3. ด้านวิธีการสอน
4. ด้านสื่อการสอน
5. ด้านประสิทธิภาพการสอน

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดแพร่ ที่มีเพศ อายุ เขตพื้นที่การศึกษา ประสบการณ์ วุฒิการศึกษา คณะที่จบการศึกษา ผ่านการอบรม ลักษณะโรงเรียน ประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพการสอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

1.5 นิยามศัพท์

ประสิทธิภาพการสอน หมายถึง ผลการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ครูสอน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่

วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง วิชาที่ทางกระทรวงศึกษาบังคับให้ผู้เรียนศึกษา ตามหลักสูตรตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หมายถึง นักเรียนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการสอนของครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา

วิธีการสอน หมายถึง ขบวนการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา

สื่อการสอน หมายถึง สิ่งที่ช่วยให้การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาเข้าใจเนื้อหาว่างมากขึ้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการวิจัย

1. ทราบถึงประสิทธิภาพการสอนของครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่

2. สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับปรุงใช้ในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้
พระพุทธศาสนาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
จังหวัดแพร่

3. เมื่อทำวิจัยเรื่องนี้เสร็จสมบูรณ์สามารถเป็นแนวทางหรือเป็นตัวอย่างให้มีการศึกษา
เรื่องอื่นต่อไป